

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

פרשת וארא

גליון י"ד (תרי"ד)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טרוי עוועניו

הי' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמישים ושתיים לבריאה

בי"ה

פרשת וארא

הי' תהא שנת נפלאות בכל מכל כל בו בהם בינה בה

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

- 5 שפידים של ברזל
- 5 בי"ז בתמוז הוקבעה ירושלים
- 8 חלוקת הש"ס (גליון)
- 9 וידעת כי שלום אהלך

לקוטי שיחות

- 10 ידיעה ובחירה
- 12 מתי הותחל ענין הבחירה חפשית
- 13 הבטיחה התורה שסוף ישראל לעשות תשובה
- 14 החילוק בין ידיעת ה' לדיבור ה'
- 15 בני ישראל מתפללים בקול
- 16 על שיטת השו"ע בענין שם אהי"
- 17 תפלה בלחש

פשוטו של מקרא

- 18 הערה בפירש"י פרשתינו
- 20 וארא ו, כ"ד

נגלה

- 21 בענין אחרי רבים להטות
- 23 בטחון בה'
- 25 ראיית פני המקדש
- 27 אמה טרקסין (גליון)

שונות

29	הערה בתו"א
29	אכילת תפוח בדבש בליל ר"ה (גליון)
31	ז' מצות דב"נ
33	סידור אדה"ז
33	ע"ז איסור לאו

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

לזכות

הילד אהרן שיחי

לרגל המלאות לו ג' שנים ביום ש"ק כ"ח טבת

וה"אפשערניש" שלו ביום ראשון כ"ט טבת

לאורך ימים ושנים טובות

הי' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

* * *

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' זאב מאיר וזוגתו מרת דבורה חי' רייזל שיחיו

קדנר

ולזכות זקניו

הרה"ת ר' משה נחום וזוגתו צפורה פריידא שיחיו

קדנר

ר' איסר חיים וזוגתו מרת שיינא שיחיו

טשארטער

נדפס ע"י חברי המערכת שיחיו

ש י ח ו ת

שפידים של ברזל

הרב אהרן מרדכי הכהן ווייספיט
מנשסתר אנגלי'

בשיחת עשרה בטבת ושי"פ ויחי ש.ז. בהערה 93 הובא הלשון מהגמרא מנחות כח, ב וז"ל: שפודים של ברזל הי' וחיפוס בעץ. ואותו לשון הובא עוד פעם בהערה 102 וז"ל שם: "ומחופה בעץ" ולכאורה על פי המבואר בהשיחה אי אפשר לבנות בצומח בולט. אבל כשמעיינים בהגמרא שם, הלשון הוא וחיפוס **בבעץ**. ועיין פירשיי שם ד"ה בבעץ: בדיל אשטיין, עכ"ל. שהוא ג"כ דומם.

ובאותו ענין כתבתי פעם לכ"ק אדמו"ר שליט"א שמאותה הגמרא אולי יש ראוי לשיטת הרמב"ם בציוור המנורה היות שהשפודים הם ישרים וא"כ הקנים הי' באלכסון וקבלתי תשובה מכ"ק אדמו"ר שליט"א על זה:

למש"כ בנוגע לשפודין של ברזל האמור בחנוכה (בפסיקתא דר"כ), עיין שם שהיו שמונה (לא שבעה). וראה מש"כ בזה בצעפ"נ לרמב"ם מגילה (פ"ג, ה"ב) דשפוד אחד בכל יום.

כך בברזל אין גביעים וכו'.

בי"ז בתמוז הוקבעה ירושלים

הת' פרץ פרידמאן
הת' אברהם חיים זילבער
≈ תלמידים בישיבה ≈

בי"משיחת עשרה בטבת (יהפך לשמחה) ושי"פ ויחי ש.ז. (סעיף ב): כתב "די צומות נקבעו בגלל די מאורעות הקשורים עם

החורבן שאירעו **בהמשך זה לזה** ועל סדר המאורעות" בעשרה בטבת - "סמך מלך בבל על ירושלים והביאה במצור". בשבעה עשר בתמוז - הוקבעה ירושלים", בתשעה באב - "חרב הבית בראשונה ובשני". ובשלישי בתשרי נהרג גדליה בו אחיקם ונכבת גחלת ישראל הנשארת כו" - עכ"ל"ק,

ויש להעיר: דבגמרא תענית (כח, ב) מקשה הגמ' "הובקעה העיר בי"ז הוה והכתיב "בחודש הרביעי בתשעה לחודש... ותבקע העיר וגו'" אמר רבא לא קשיא כאן בראשונה כאן בשניה, דתניא בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז בשני בשבעה עשר בו", ולכאורה בשיחה הנ"ל משמע שגם בבית ראשון הובקעה העיר בי"ז בתמוז (כמו שאר המאורעות שם עשרה בטבת ושלישי בתשרי שודאי ארעו בבית ראשון, וכן תשעה באב - בראשונה ובשני) דאומר שאירעו **בהמשך זה לזה** שלא כהגמ' הנ"ל, ואמנם בירושלמי שם (פ"ד ה"ה) סובר שגם בבית ראשון הי' בי"ז, אך "בבלי וירושלמי הלכה כבבלי".

והנה בלקו"ש חט"ו (עמ' 421) מביא הטעם ע"ז שבעשרה בטבת אפי' הי' חל בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר כי אז התחיל המצור על ירושלים "וואס דאס האט אנגעהייבן און סו"ס דערפירט צו די שפעטערדיקע מאורעות אין שבעה עשר בתמוז (נבקע העיר), און תשעה באב (חורבן ביהמ"ק) און אין ג' בתשרי (הריגת גדליה), און וויבאלד אז ער איז דער **מקור** פון אלע צרות האט ער אין זיך א חומרא אויף די אנדערע צומות" - עכ"ל, ואכן בהערה (82) שם מעורר את קושיתנו וז"ל: "פשוט שאי"ז שייך להפלוגתא דבבלי וירושלמי האם זה רק דבית שני או גם דבית ראשון - כי ההדגשה כאן היא דבעשרה בטבת (המצור על ירושלים) היתה ההתחלה **זכל** הפורעניות, גם דבית שני" ומביא בהערה מהתשב"ץ שחורבן ראשון היתה צרתו קשה לישראל.. ולא היתה כדאי צרת חורבן בית שני לקבוע עלי' צומות אחרים (על סמיכת רומיים על ירושלים בבית ראשון)", וכן מביא בחצאי עיגול: "ועיי"ש, שהתענית דיי"ז תמוז הוא גם על בקיעת העיר דבית ראשון, כי לא הקפידו רק כל שהוא באותו חודש... אבל לא הקפידו על איזה יום מהם" והנה: זה שמתרץ שם דההדגשה היא ש"י בטבת היא ההתחלה כו' ולכך קאי גם אבית שני - לכאורה אינו מתרץ את קושייתנו (על שיחת ש.ז.). דכאן הוא מדגיש הפירוש שהמאורעות אירעו **בהמשך זה לזה** שמשמע בפירוש שהכל אירע בבית ראשון.

ויש לדייק זאת גם מהא דבשיחה דילן כותב "חרב בית המקדש הראשונה ובשני" דמדגיש שהחורבן הי' גם בראשונה (ויש המשך המאורעות) משא"כ שם סותם כי לא איכפת לי מתי אירע.

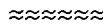
אך הנה שם על ההערה (82) הוא מביא הערה (באותיות בהירות) שבטו"א [=טורי אבן] (ר"ה יח,ב) מביא דגם לגמרא דילן בקיעת העיר דבית ראשון היתה ב"ז תמוז, ומציין ללקו"ש ח"י"ח עמ' 308 הע' 10 ששם מביא שגם הבבלי סובר כהירושלמי ורק "קלקול חשבונות יש כאן", שמפרש בחדא"ג מהרש"א תענית שם דקלקול חשבונות פירושו (לא טעות בחשבון, כ"א) ש"לפי קלקול חשבונות של האויבים **שמונין לחמה** לא הי' רק בטי' תמוז" אבל "בודאי ב"ז בתמוז **בחודש הלבנה** נבקעה העיר גם בראשונה", וממשיך בהערה (10, בח"י"ח) שעכצ"ל שס"ל דהכתוב (ירמ' לט, ג - שבא בהמשך להפסוק דבטי' נבקעה העיר) "ויבאו גו' וישבו בשער **התוד**" מוכיח, דבטי' תמוז נכבעה רק חומה החיצונה, [ובחצי עיגול-] "והבקעה העיר" היינו **התחלה** הבקיעה. ודוחק קצת" וחומה הפנימית (דביהמ"ק) נכבשה רק אח"כ (ב"ז תמוז).

ולכאורה ע"פ כל זה - יבואר גם המובא בשיחה דש"ז. די"ל דאזיל לשיטתי' הדטורי אבן והמפורש בחדא"ג, אך ביאור זה קצת דחוק כי בכ"מ נקטינן שבבית ראשון הובקעה בטי' תמוז, וגם הפירוש (המובא בהערה הנ"ל) דבטי' תמוז נכבשה רק חומה החיצונה נראית לכאורה דחוקה נגד פסוק מפורש "בחודש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר" ואף שמפרש (שם) "הבקעה העיר היינו התחלת הבקיעה" - הרי הוא עצמו כותב "ודוחק קצת", ובפשטות - שלא מצינו אף א' ממפרשי הנ"ך שמפרש כן.

ואלא י"ל: דהא דאומר בשיחה דש"ז ש"בשבעה עשר בתמוז הובקעה ירושלים" - אין כוונתו שדוקא ביום זה הובקעה, אלא שקבעו הצום ב"ז תמוז [וכהמובא הטעם ברמב"ם (הל' תעניות פ"ה ה"ב, מובא בלקו"ש ח"י"ח עמ' 308 הע' 9) מפני שבאותו היום (נשתברו הלוחות ו) בטל התמיד, והא דלא מתענין **גם** בטי' תמוז הוא מפני שלא רצו הציבור לקבל (ראה צפעי"נ להרמב"ם שם, שמפרש כן דברי הירושלמי תענית שם) או דבטל התמיד חמיר מבקיעת העיר] ואף שבפועל הוקבעה העיר בטי' תמוז - הנה אינו מקפיד דוקא על היום.

וע"ד המובא לעיל מהתשב"ץ הלשון שלא הקפידו "רק כל שהיא באותו חודש אבל לא הקפידו כל איזה יום מהם", וגם מכיון שהנקודה בשיחה זו היא שאירעו בהמשך זה לזה - לא חייש על היום, כיון שבפועל הוקבע הצום ליום י"ז כנ"ל.

ולהעיר: שע"פ המובא מהצפעי"נ הטעם שאין מתענין בטי' תמוז הוא רק מפני שלא רצו הציבור לקבל - הנה לע"ל שיהפכו ימים אלו לשון ולשמחה - הנה ודאי ירצו הציבור לקבל גם יום זה ליום ששון ושמחה ויו"ט גדול.

חלוקת הש"ס (גליון)

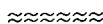
הרב משה לברטוב ~ תושב השכונה ~

בגליון מקץ חנוכה ש.ז. חוקר הרב גערליצקי מענין חלוקת הש"ס. ומעתיק מקונטרס ע"ד חלוקת הש"ס וז"ל ואפ"י מי שביכולתו לסיים בפ"ע כל הש"ס בשנה אחת הרי קודם הלימוד יכול הוא לזכות ולתת חלק התי"ת שלו לאחרים כו' ובנדו"ד הרי כאו"א מהמשתתפים בודאי רצונו ב(זכות) לימוד כל הש"ס כולו ובמילא מקנה ומזכה לכאו"א מהמשתתפים בלימודו, ובפרט שלא מסר לו ע"י זהו ע"ד המדליק נר מנר עכ"ל בהקונטרס.

ותחלה שואל בזה מאחר שיכול ואינו לומד הרי זה חסרון אצלו ותמיהני על הס"ד, שהוא אינו לומד, בודאי הכוונה שלומד וכותב בהקונטרס "הרי קודם הלימוד".

ומה שמקשה מפסק הגר"מ פיינשטיין שצריכים להתנות הנה גם בנדון דידן כותב בהקונטרס כנ"ל "קודם הלימוד יכול הוא לזכות", אך מעיקרא דדינא מאחר שכותב שה"ז כמדליק נר מנר הרי זה רק זכות ומזכין לאדם לא בפניו ולמה צריך לתנאי, (ומה שייך תקיעה בבי"ד) ובשו"ע מדובר בהספקת גשמי (זבולן לישכר) ואי"ז שייך לעניננו.

מה שהקשה התלמיד יייצ לוי (באותו הגליון) שזה אינו יכול וכו' הוי רק כשעושים כל המלאכה ביחד, הנה לכאוי זהו קושיא אלימתא. וייל שהתירוץ הוא שהלא כלם לומדים תורה ותורה היא אחת והרייז כאלו עושים כל המלאכה ביחד.

וידעת כי שלום אהלך

הרב טובי' בלוי
מח"ס כללי רש"י
ירושלים עיה"ק

בימשיחות ליל ויום ג' פ' ויחי וכו", הערה 114, על הקשר בין חודש טבת לענין הגאולה העתידה מעיר ש"הגוף נהנה מן הגוף" קשור ליחוד שבחורבן הבית שהיה אז "כרובין המעורין זבייז" כיוון שחייב אדם לפקוד אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך וכו', ע"ש.

ולהעיר שהשנה, ביום כי טבת, יום ההילולא של הרמב"ם, סיימו בשיעור של ג"פ ליום את ספר נשים, המסתיים בפסוק: וידעת כי שלום אהלך ופקדת נווד ולא תחטא (איוב, ה, כ"ד), שממנו לומדים בגמ' (יבמות ס"ב ע"ב) את הענין שחייב אדם לפקוד וכו', הרי הענין של "הגוף נהנה מן הגוף" הוא, כמבואר בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א כו"כ פעמים, הענין של קיום מצוות מעשיות בגשמיות שע"י כך מגיעים למהו"ע ית', והרייז ממש ענינו של ספר הרמב"ם, "הלכות הלכות" (ומכאן הקשר לכך שיום ההילולא שלו הוא בחודש טבת דווקא, וכן גם יום ההילולא של אדמו"ר הזקן, ולהעיר אגב שספר נשים כולל נ"ג פרקים, כמו ספר התניא, "להשקות הגי'").

ולאור דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א כי היחוד הנ"ל שבשעת החורבן הוא התחלת הגאולה (ומובן ביותר עפ"י הידוע שכל ענין הגלות היה כדי להגיע לגילוי הגאולה) יובן עוד יותר ביאורו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחת ש"פ מקץ תשד"מ (התוועדויות תשד"מ, חלק ב', עמוד 703), לענין "מסיימין בטוב", שהסיום של ספר נשים במלים "ולא תחטא" - "מדגיש שענין היחטא" עצמו נהפך לטוב" (ובמהשך מקשר זאת עם ענין ותכלית הגלות כנ"ל),

ויומתק עפיי הנ"ל שפסוק זה משמש מקור לענין הפקידה לפני היציאה לדרך שהוא התחלת הגאולה שהיה בזמן החורבן שהיו כרובים מעורים זה בזה.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ידיעה ובחירה

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
ר"מ בישיבה

בלקוי"ש פ' שמות מקשה על המבואר במדרש וברש"י דאיך אפ"ל שבזכות התורה שהן עתידים לקבל הם יוצאים ממצרים, דמה מהני קבלת התורה שלהם בעתיד לאחרי יציאתם ממצרים, כזכות שעבורה יצאו ממצרים? ובסעי' ג' ממשיך די"ל דכיון שהקב"ה יודע עתידות, לכן אפשר שיתן שכר על מצוה גם לפני קיומה, וכן בעניננו שהקב"ה יודע שעתידים לקבל את התורה לכן מלכתחילה הוציאם עבור הזכות בעתיד, אבל ממשיך להקשות ע"ז דכל זה שייך אם המעשה שבעתיד ייעשה ע"י האדם עצמו, אבל כאן **שהקב"ה** אמר "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" נמצא שיהיו מוכרחים בזה מצד דיבורו של הקב"ה, ואין זה דבר התלוי ברצונם ובבחירתם, וא"כ אין מקום לשכר עבור מעשה זה, ואין זה דומה לזה שהקב"ה יודע עתידות, ואעפ"כ אין ידיעה זו מכריחה את בחירת האדם, שהרי ידוע שבמה דברים אמורים רק **בידיעת** הקב"ה, משא"כ **בדיבור** שלמעלה שהוא דבר שבגלוי, שהדיבור מכריח את הבחירה, וא"כ בנדו"ד איך אפ"ל שכר על זה [ואין זה סתירה להיסוד דבחירה חפשית, שקבלת התורה הי' מצד ההכרח כי יסוד זה דבחירה חפשית נאמר רק בשייכות לאדם פרטי, אבל לא בנוגע למיית לכלל ישראל, ולכן הי' שייך הענין דכפה עליהם הר כגיגית], וא"כ הקושיא במקומה עומדת דאיך שייך שכר עבור קבלת התורה שהי' מצד ההכרח, וממשיך לבאר שהי' מצד הגעגועים וההשתוקקות שהי' אצל בניי למיית עוד לפני שיצאו ממצרים, עכתו"ד.

ויש להעיר בענין זה במי"ש בקובץ הערות (אות תל"ג) בהמשך למה שחקר שם בהא דאונס רחמנא פטריה, אם הי' מפתח מיתה וגם ברצון גמור אילו לא אנסוהו מי נימא דכיון דאי לאו רצונו הי' מותר לו לעבור שלא ליהרג אי"כ המעשה מותרת, ומה שברצונו לעבור על האיסור במזיד אי"א לחייבו מיתה ע"ז, דכיון שהמעשה בלא הרצון מותרת אין לצרף המעשה להרצון ופטור, והוי כמו נתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דפטור, או דילמא דלא דמי להתם, דהכא באמת איכא מעשה דמחייב והא דפטור כשהוא אנוס היינו משום דאין לחייבו על המעשה גרידא בלא רצון, אבל אם אנסוהו לעבור על האיסור במזיד שגם אם לא אנסוהו הי' עושה ברצון עצמו ואיכא מעשה איסור וגם רצון, ובמילא שפיר יש לחייבו והעלה שם דגם באונס ורצון הוא נענש ע"ז דהוה כרצון עיי"ש, וממשיך לתרץ בזה הקושיא מידיעה ובחירה דאפילו אם נאמר כן שאחר הידיעה אי"א שתהא בחירתו היפוך הידיעה, מ"מ הרי הוא עושה גם **ברצון עצמו**, שגם אילו לא היתה הידיעה מכריחתו הי' עושה כן כמו שעושה עכשו [דהרי רצונו שלעתיד פעל הידיעה] ובמילא שייך ע"ז קבלת שכר וכן להיפוך לענין עונש. ושם מביא שכן מפורש בסוטה ט, ב: "שמשון בעיניו מרד, שנאמר "כי היא ישרה בעיניי" לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, איני והכתוב "ואביו ואמו לא ידעו כי מהי הוא", כי אזיל מיהא בתר ישרותיה אזיל" היינו דאף שכן הי' צ"ל בלאה"כ מ"מ כיון שכן רצה גם בעצמו נענש ע"ז, (ועיי' בסי' בית ישי ח"ב ע' תצ"א מי"ש בזה)

ועיי' גם בהפלאה כתובות ג, א, בתוד"ה וסברה דאונס הוא רק אם רצה לבוא אלא שנאנס, אבל אם לא רצה לבוא בכלל מצ"ע אף שנאנס אין זה אונס, וכ"כ ההפלאה שם בדף ק, ב, בתוד"ה הוא אמר עיי"ש, ועיי' גם בסי' בית הלוי עה"ת (שמות ב, כה) שכתב גם עד"ז, וזהו גם הענין דבעינן "שב מידיעתו" בקרבן על שוגג, כי אם אינו שב מידיעתו אין זה בגדר שוגג עיי"ש ועיי' בסי' ציונים לתורה כלל ט"ו.

ובאמת כל זה מבואר גם בלקו"ש חכ"ז ע' 154 והלאה, דמקשה שם בביאור הרמב"ם לגבי העונש על המצריים דהרי כבר נגזרה מקודם ועבדום וענו אותם, ומתרץ כיון שהי' רק גזרה בנוגע לכללות האומה דמצרים ולא על איש פרטי, ומקשה בהשיחה דאכתי קשה מפרעה עצמו שהי' המלך והוא הי' צריך לגזור וכזו! ומתרץ דמוכרח לומר דאף שהגזרה הי' צ"ל עיי' פרעה, מ"מ כיון שפרעה

עשה לא בכדי לקיים גזירת הקב"ה, אלא מצד רשעות לבו לכן נענש על רוע בחירתו, ע"ד שמענישים את האדם על רוע בחירתו, אעפ"י שהקב"ה יודע כל מה שיהי, כי מכיון דמה שהאדם בוחר ברע אינו מצד ידיעת הקב"ה אלא מצד בחירתו, וע"י בהערה 47 שכי"כ הרמב"ן פי' לך, ותוס יו"ט אבות פי"ב מ"ו, ומביא גם גמ' הנ"ל דסוטה לגבי שמשון דמיהא בתר ישרותי אזל עיי"ש וזהו כנ"ל.

ולפי כל זה י"ל דשפיר שייך שכר עבור קבלת התורה **דלעתיד**, כיון דידע הקב"ה שגם לולי הדיבור דבהוציאך את העם ממצרים וגוי יקבלו התורה מצד רצונם הם, במילא שייך ע"י שכר, וכפי שנת'.
 ולכאורה יליע דכיון דנתי דדיבור זה דבהוציאך כו' **הכריח** שבנ"י יקבלו את התורה, א"כ למה הי' צריך להענין ד"כפה עליהם הר כגיגית" הלא בלאה"כ הם מוכרחים לקבל? וגם לפי מה שנתבאר בהשיחה בסעי' ח' בפנימיות הענינים דענין דכפה עליהם הר כו' הוא לפעול שביטולם להי' אינו מצד מציאותם הם אלא מצד הקב"ה, הרי גם דיבור זה הוא מצד הקב"ה שיכול להמשיך ולפעול עליהם הביטול שמצד הקב"ה למעלה.

מתי הותחל ענין הבחירה הפשית

(ב) עוד יש להעיר בהא דכתב רש"י (איכה ג, לח) עה"פ מפי עליון לא תצא הרעות והטוב: "אמרו רבותינו מיום שאמר הקב"ה (דברים ל, טז) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב" וגוי' לא יצא רעה וטובה מפיו, אלא הרעה באה מאליה לעושה רע והטוב לעושה טוב", ובדברים רבה (פ"ד, ג): אמר ר"א משאמר הקב"ה הדבר הזה **בסיני**, באותה שעה מפי עליון לא תצא הרעות והטוב אלא מאליה הרעה באה על עושי רעה והטובה באה על עושי הטובה" דלפי"ז משמע דענין הבחירה התחילה רק לאחר מ"ת, ולפי"ז ליכא להקשות כנ"ל בהשיחה דאיך אפשר שמ"ת הי' בהכרח ולא מצד בחירה כנ"ל, כיון שכל ענין הבחירה הותחל רק לאחר מ"ת.

אבל הרי הרמב"ם הביא (הלי' תשובה פי"ה הי"א) בענין הבחירה גם הפסוק שבפי' בראשית (ג, כב) "הן האדם הי' כאחד ממנו לדעת טוב ורע" דקאי על ענין הבחירה, וכ"כ גם ברמב"ן דברים ל, ו,

דמזמן הבריאה היתה רשות ביד האדם לעשות כרצונו וכו' עיייש, ולפייז שפיר צריך להביאור שבהשיחה דזהו רק באיש פרטי ולא בנוגע להכלל.

הבטיחה התורה שסוף ישראל לעשות תשובה

ג) ובענין זה יש להעיר גייכ בהא דכתב הרמב"ם (הלי' תשובה שם פ"ז הי"ה) "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין כו"ו וכבר שקויט באחרונים דאיך זה מתאים לענין הבחירה? וראה בסי' משנת יעבץ להגר"ב זילטי ז"ל (מועדים סי' נ"ד) שהוכיח מכאן דעכצ"ל דלשיטת הרמב"ם אין התשובה מייע, (ראה לקויש נשא תשי"ג ובכ"מ) דאי נימא שהיא מייע הרי כל המצוות מתקיימות רק בבחירה חפשית ואיך שייך עייז הבטיחה תורה עיייש, אבל יש להקשות עייז דאפילו אי נימא בדעת הרמב"ם דהתשובה מצ"ע אינה מצוה, מ"מ קשה דהרי ההבטחה כוללת במילא שיקיימו ישראל כל המצוות עייז שיעשו תשובה כו', ושוב קשה דלמה אין זה סותר לענין הבחירה, (וראה גם בתורת שלום ע' 220 דבחירה היא רק לשעה אבל סוי"ס לא ידח ממנו נדח, וראה גם לקויש ח"ז ע' 7' בהערה 57).

ולפי המבואר בשיחה זו אולי אפי"ל דכיון דהבטחה זו לא קאי על היחיד, אלא על **כלל ישראל**, (ודומה למייש הרמב"ם לגבי גזרת ועבדום וענו אותם וגו') במילא לא קשה כלל מענין הבחירה וכפי שנתבאר לענין מ"ת, וילייע אם אפי"ל כן.

וראה גם לקויש חכ"ז ע' 215 שמבאר שם דכוונת הרמב"ם שהתורה הבטיחה שישראל יעשו תשובה מצד מציאותם הם, כי אמיתית ענין התשובה הוא כשהיא בבחירתו החפשית, וכמייש הרמב"ם שם לפני זה ובהמשך לזה אומר הרמב"ם שהבטיחה תורה שסוף ישראל כו' שישראל יעשו תשובה מצד בחירתם החפשית עיייש, ולכאורה כיון שיש הבטחה בזה גופא שיעשו תשובה מרצונם הם נמצא דגם עייז ליכא בחירה כיון שהוא מוכרח להיות, ויש לקשר עם הנ"ל שכשיש רצון ביחד עם הכרח הייז נחשב כרצון, ואכתי ילייע בזה.

החילוק בין ידיעת ה' לדיבור ה'

ד) במה שנתבאר בהשיחה שיש חילוק בין ידיעה לדיבור, ראה לחי"מ (הלי' תשובה פ"ו הי"ה) שכתב על מ"ש הרמב"ם להקשות שם מעבדום וענו אותם דא"כ למה נענשו והלא היו מוכרחים וכו' וז"ל: זה מתורץ במה שתירץ למעלה שהא ל יודע הדברים ואין ידיעתו מכרחת שאין ידיעתו כידיעתינו, אלא רצה כאן לתרץ תירוץ אחר יותר מספיק, ולמטה כתב וכבר אמרנו שאין כח באדם לידע וכו' אפשר שכיוון לזה, כלומר מלבד תירוץ זה אנו יכולים לתרץ תירוץ אחר והוא התירוץ שתירץ למעלה עכ"ל.

ולפי מה שנתבאר כאן דדיבור שאני מידיעה הרי אי אפי"ל כהלחי"מ, כי כאן לא מספיק תירוץ שלמעלה דאיירי בידיעה וכאן איירי בדיבור שודאי מכריח כנ"ל, ובאמת כ"כ במרכבת המשנה שם להקשות על הלחי"מ שיש חילוק בין ידיעה לדיבור, ולכן הוכרח הרמב"ם לתרץ כאן באופן אחר.

שו"ר שכן איתא בהדיא בלקו"ש ח"ה ע' 132 בהערה 3 עיי"ש, אלא דבלקו"ש חכ"ז ע' 153 בהערה 35 הביא כ"ז ומתורץ דברי הלחי"מ עפ"י דברי הרמב"ם הלי' יסוה"ת פ"י הי"ד דדברי הפורעניות שהנביא אומר אפשר שלא יתקיימו כו' וא"כ בנדו"ד הדיבור לאברהם "ועבדום וענו אותם" אינו מוכרח שיהי' כן בפועל והוא רק כמו ידיעתו ית' שאינה מכרחת הבחירה ע"כ.

וכיון דאתינן להכי, יש להעיר גם בשיטת הצ"ח (ברכות ד,א) שהקשה דכיון דהבטחה לטובה אינה מתבטלת א"כ למה לא נתקיים ההבטחה שהבטיח ה' ע"י משה רבינו לעשות נס בביאה שניה כמו בביאה ראשונה, ואעפ"כ גרס החטא לבטל הבטחה זו? וכתב הצ"ח וז"ל: נלע"ד דקושיא מעיקרא ליתא, שהרי עיקר טעמו של הרמב"ם בזה שהבטחה ע"י הנביא אין החטא גורם ביטולה, היא משום שזה הוא האות להבחין אם הנביא אמת, וכיון שבמשה רבינו כתיב "וגם בך יאמינו לעולם" הבטיחו הקב"ה שלעולמי עולמים לא יחררו אחר נבואתו כלל, לכן בהבטחה שהבטיח הקב"ה ע"י משה רבינו שפיר גורם החטא לבטלה כמו שיוכל החטא לגרום ביטול ההבטחה שהבטיח הקב"ה על עצמו עכ"ל. דלפי"ז לכאורה יוצא דבדיבור ה' שע"י משה רבינו שייך בזה שינוי, ודומה להנ"ל לגבי גזרת מצרים דכיון ששייך בזה שינוי לכן שפיר דומה לידיעה ולא לדיבור כנ"ל, וא"כ לכאורה שפיר שייך ענין הבחירה בקבלת התורה.

בני ארץ ישראל מתפללים בקול

הרב ישכר דוב קלויזנר
נחלת הר חב"ד אה"ק

בלקוי"ש ויגש ש.ז. תשנ"ב (ס"ו) מבאר כ"ק אדמו"ר שליטי"א מ"ש תורה אור (מה, רע"ב): ד"לעתיד... יהי שמו"ע בקול רם" - : "ענין הביטול במציאות שבתפלה... צ"ל באופן שלא רק שכל כחות נפשו מתבטלים כאילו אינם, אלא שהביטול חודר בכל הכחות.. היינו שהביטול צ"ל גם מצד מציאותם.. ועפ"י יש לבאר זה שלעת"ל תהי שמו"ע בקול רם: תכלית הביטול שאפשר להגיע אלי' בזה"ז, גם דרגת ביטול במציאות.. הי"ז באופן ששולל מציאות האדם, ביטול כל כח מכחות עצמו. אבל לעת"ל שאז יהי הביטול בתכלית השלימות, עד ל"יונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו", שהבשר מצד עצמו "יראה" אלקות, הרי בכל המציאות יתגלה שאין עוד, שאינם שום מציאות, ובישראל יתגלה הא דישאל וקוב"ה כולא חד, באופן שמציאותם גופא היא העצמות כביכול... אזי תתגלה המעלה דענין הביטול התכלית שבתפלה, ולכן תהי התפלה בקול רם, שענינו - גילוי מעלת הביטולי' עכ"ל.

והנה לפי"ז נראה לבאר מה שהביא בשאילת שלום על השאלתות (פי' ואתחנן, שאילתא קמ"ג) מהים של שלמה בסוף ספרו, בחילופי מנהגים שבין בני ארץ ישראל לבני בבל; דבני ארץ ישראל מתפללים בקול ובני בבל בלחש. ע"ש.

ונראה ע"פ מה שמבואר בשיחת ש"פ ראה תשי"ג [שיחת קודש תשי"ג, ע' 377 - 378], שמביא מ"ש בירושלמי [ברכות פ"ב ה"א], דרי יוחנן הי' בא"י, ור' אידי בר אבין הי' עמו. פעם הגיע ר"א מבבל ולא נתן שלום לר"י, והיי' לר"י תרעומות ע"ז, ואמר ר' אידי בר אבין, שבני בבל אינם נותנים שלום לרב, שנאמר ראוני נערים ונחבאו, - אבל בני א"י שפיר נותנים שלום לרב.

ומבאר שם החילוק, עפ"י הידוע, דתלמוד ירושלמי הוא בדרך אור ישר, ותלמוד בבלי הוא בדרך אור חוזר, במחשכים הושבני זה תלמוד בבלי וכו', - ועפ"י מובן החילוק שבין מנהג בבל למנהג א"י בנוגע לנתינת שלום לרב, דבא"י כיון שמאיר שם

ריבוי אור - אור ישר, ממילא יש שם ביטול ביותר לכן לא צריכים להזהר בזהירות מיוחדת; משא"כ בבבל, מצד החושך דשם צריכים זהירות יתירה לפיכך לא נותנים שלום לרב; - דבא"י הביטול הוא בדרך ממילא מצד גילוי האור וזה גורם לביטול עצמי, משא"כ הביטול דבבבל הוא ביטול מעושה ע"י עבודה, ע"ש.

ומעתה י"ל ג"כ בנוגע החילוק דילן, דבני א"י מתפללים **בקול**, ובני בבל **בלחש**; כיון דגבי בני בבל אין הביטול העצמי הנ"ל, לפיכך "הביטול שאפשר להגיע אליו בזה"ל.. הי"ז באופן **ששולל מציאות האדם**, ביטול כל כח מכחות עצמו" - ע"ד הזהירות שלא נותנים שלום לרב הנ"ל, ולכן צ"ל התפלה **בלחש** דוקא, שהוא הביטוי דהביטול במציאות שבתפלה.

משא"כ בני א"י, כיון שמאיר שם ריבוי אור, אור ישר, א"כ הביטול הוא בדרך ממילא - **ביטול עצמי** מצד גילוי עוצמת האור, א"כ הוי בדוגמא ובבחי' דלעת"ל "שאז יהי הביטול בתכלית השלימות.. שהבשר מצד עצמו "יראה" אלקות, הרי בכל המציאות יתגלה שאין עוד, שאינם שום מציאות...אזי תתגלה **המעלה** דענין הביטול בתכלית שבתפלה, ולכן תהי' התפלה **בקול רם**, שענינו - **גילוי** מעלת הביטול", ולא זקוקים להזהירות ש"צ"ל התפלה בלחש דוקא, שאין זה מכבודו של מלך לדבר לפניו בקול רם, כלומר, הדיבור בלחש מורה על האימה ופחד בעמדו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה" ע"ד שלא זקוקים להזהירות שלא לתת לשלום לרב בא"י, וא"ש.

על שיטת השו"ע בענין שם אהי'

הרב טובי' בלוי
מח"ס כללי רש"י
ירושלים עיה"ק

בלקוטי שיחות, חלק כ"ו, שיחה ב' לפי שמות, מביא את שיטת הרמב"ם שהשם אהי' איננו בין ז' השמות שאינן נמחקין, ומסביר בארוכה מדוע פוסק כך הרמב"ם אעפ"י שבגמ' משמע לכאורה שאהי' הוא מז' השמות.

17 - פרשת וארא - הי' תהא שנת נפלאות בכל -

בשיטת השו"ע מדייק כ"ק אדמו"ר שליט"א שדעתו היא שאין שם אה"י בין ז' השמות שאינן נמחקין, והוא כפשטות שיטת הרמב"ם.

והנה בהערה 16 מביא שיטת כו"כ מהראשונים שאה"י הוא מז' השמות, וביניהם הר"י"ף והרא"ש.

ולפי זה יש לשאול - הרי ידוע שהב"י פוסק תמיד כשנים מתוך שלושת היעמודים", שהם הר"י"ף והרמב"ם והרא"ש, ומדוע הוא פוסק כאן נגד הר"י"ף והרא"ש (גם אם נאמר ששיטת הרמב"ם היא כפי שהוא פוסק)?

ואולי מכאן ראה שיש להבין בשיטת השו"ע (המוסיף "ויש גורסין ג"כ אה"י אשר אה"י", כמובא בגוף השיחה), שדעתו היא שהשם אה"י נמנה על השמות שאינן נמחקין.

~~~~~

תפלה בלחש

משה אברמאוו"ט
תות"ל 770

בלקו"ש השבועי דויגש ש.ז. מביא משער הכוונת שהאריז"ל לא התפלל בקול רם אפילו סדר התפילה של מיושב כגון הזמירות, ובצוואת הריב"ש סליג צריך האדם... שיתפלל אפילו הזמירות בקול נמוך ויצעק בלחש.

אמנם ידוע הנהגת רבותינו נשיאנו שהתפללו הזמירות וכו' בקול.

■ ■ ■

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

הערה בפירש"י פרשתינו

הרב וו. ראזענבלום

= תושב השכונה =

בתחלת פרשתינו נאמר (ו, ד): וגם הקמתי את בריתי וגוי...
ואזכר את בריתי (ו,ה). ועיין בפרוש רש"י על פסוקים אלו.

ותוכן הדברים הם, שהיות שהקב"ה הבטיח להאבות ש"וגם את
הגוי אשר יעבודו דן אנכי" וכן בנוגע לירושת הארץ "ונתתי לך
ולזרעך אחריו את ארץ מגורך" לכן צריך לקיים הבטחתו, ועל
כן שולח הקב"ה את משה ועוד פעם אל פרעה להוציא את בני
ישראל ממצרים.

וצריך עיון:

בפרשת שמות מסופר באריכות איך שהקב"ה הפציר במשה רבינו
לילך אל פרעה ולהוציא את בני ישראל מארץ מצרים.

ולא נזכר שם כלל הענין של ברית, ושמצד זה צריך הקב"ה
לקיים הבטחתו הגם ששם (ג,ח) נאמר **גם כן**..... ולהעלותו.....
אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי" וגוי.

אבל לא נזכר שם שזהו מצד הברית.

וביותר תמוה:

עיין שם בפירש"י ד"ה וכי אוציא את בני ישראל (ג,יא):....
מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוציאם ממצרים, עכ"ל.

ובפירש"י שם ד"ה ויאמר כי אהי עמך (ג,יב) (בתירוץ
הקב"ה למשה על שאלתו):...דבר גדול יש לי על הוצאה זו
שהרי עתידים לקבל התורה על החר הזה וכו', עכ"ל.

- פרשת וארא - היי תהא שנת נפלאות בכל - 19

ולמה לא ענה הקב"ה למשה (עכ"פ) גם תירוץ זה) שהוא מחוייב להוציאם מצד הברית שכרת עם האבות.

ומכללות הדברים משמע, שדוקא **לאחר** שמשה טען "למה הרעותה" מוכרח להזכיר הענין של ברית, ולא **קודם** לכן.

וצריכים להבין הביאור בזה בפשטות הכתובים ולמה אין רש"י מפרש זה.

וגם איך מתורץ בזה שאלתו של משה.

והגם שרש"י פירש בד"ה ויאמר אליו אני הי (ב,ב):.... ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות הראשונים, עכ"ל.

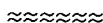
עוד אינו מובן, וכי משה אינו טען שאין כוונה בשליחות זה, ושלחנם שלחתי?.

ועוד הרי גם בפרשת שמות כבר אמר לו הקב"ה "שלא לחנם שלחתי" אלא "דבר גדול יש לי על הוצאה זו".

אלא שטענתו של משה הי' שלא הצליח **כלל** בשליחות זה אלא להיפוך "הרע לעם הזה", הגם שידע שיש **כוונה גדולה** בשליחות זה.

א"כ, מה תירץ לו הקב"ה על זה בזה שהוא מחוייב להוציא את בני ישראל מצד הברית שכרת עם האבות.

ולכאורה זה מגדיל עוד יותר השאלה, אם כן "למה הרעותה לעם הזה", ולמה לא הצליח משה בשליחותו בפעם הראשונה, הרי גם **אז** היי הקב"ה מוכרח לקיים הברית שכרת עם האבות.

וארא ו, כ"ד

הרב אהרן חיטריק תושב השכונה

ובני קרח: בפסוקים אלו צ"ע, למה מביא ובני קרח וגו', כיון שכל מה שמביא אחרים הוא כמו שפירש רש"י לעיל פסוק י"ד "מתוך שהוזקק ליחס שבתו של לוי עד משה ואהרן... התחיל ליחסם דרך תולדותם מראובן", אי"כ למה מביאים דווקא "ובני קרח".

וארא ו, כ"ה

הנ"ל

צ"ע תי' "לקח" שבמקרא, שהרי לעיל בפסוק כ"ג כתיב "ויקח אהרן", והפסוק כ' "ויקח עמרם"

וארא ו, כ"ה

הנ"ל

מבנות פוטיאל מזרע יתרו שפטם עגלים לע"א ומזרע יוסף שפטפט ביצרו.

צ"ע איך יודעים זה בפשוטו של מקרא, שהיה מזרע יתרו, שהרי יתרו היה אז במדין.

וכן קשה שהרי מתחילת בראשית עד כאן נזכרים כמה שמות, ורש"י אינו מפרש, במקרא יש ב' מיני שמות, יש שם שהכתוב מפרש הטעם השם, כמו חוה (בראשית ג', כ') נח (בראשית ה', כ"ט) הי"ב שבטים, ועוד, ויש שמות שאינו מפורש הטעם כמו אהרן ומרים ועוד.

ואולי יש לפרש שזה בא בהמשך מה שכתב לעיל אחות נחשון, וראה פרש"י שם, לכן מפרש כאן פי' פוטיאל, על ד' פסוקים ו', כ"ח ויהי ביום דבר, ופסוק ו', כ"ט

- פרשת וארא - הי' תהא שנת נפלאות בכל - 21

וידבר פסוק ל' ויאמר משה ופסוק ז', א' ויאמר, עמדו ראשוני המפרשים על סדר הפרשיות.

רש"י מפרש - מחובר למקרא שלאחריו
הרמב"ן כתב - יתכן לפרש שהכתוב מוסב למעלה
האב"ע כתב - אולי בעל ההפסקות ידע לו טעם למה עשה כן,
כי דעתו רחבה מדעתנו, אבל מתוכן דבריו משמע שמפרש כפרש"י.

ו, ל,

הנ"ל

הנה ברש"י זו מצאתי כמה גירסאות בדפוסים הראשוניים בדפוס א ב ליתא כל הדבור מתי' ויאמר משה... עד תי' "נחזור על הראשונות"

בדפוס ג נמצא נוסחא אחרת מהדפוסים הנפוצים וז"ל "ויאמר... וכך היא השיטה באדם האומר לחברו נחזור על הראשון ויהי ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים וידבר ה' אל משה אני ה' דבר אל פרעה, ומהו הדבור הוא שא' למעלה בא דבר אל פרעה מלך מצרים, ומשה השיבו הן אני ערל שפתים, כמו שכי למעלה, מה השיבו הקב"ה על כך ראה נתתיך אלהים לפרעה, ומה שאתה דואג על ערלת שפתיך אהרן אחיך יהיה נביאך".

■ ■ ■

נ ג ל ה

בענין אחרי רבים להטות

הרב יהודה קעלער
מח"ס מנחת יהודה וירושלים
תושב השכונה

בגליון תר"י"א [גימטריא תורה] כתב התמים י.ל.ל. ביאור במחלוקת הרמב"ם והר"ש בסוגיא דקא מפלגי במתיבתא דרקיע ספק

בהרת קדמה לשער הלבן הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקייע אמרי טמא.

וכותב שמה "לכן הר"ש מוסיף את הגמ' בב"מ ועליה הוא מסתמך, דכיון דהקב"ה אומר טהור ובפשטות ההסבר בזה שאע"פ שתמיד אזלינן כתי"ק, אבל פה היות שבמחלוקת זו חלוקים גם הקב"ה למתיבתא דרקייעא, ודברי הקב"ה הם כר"י, לכן באופן מיוחד כאן אזלינן כר"י דטהור".

והנה הסבר זה לא מצאתי בר"ש, אמנם כ"כ בלקו"ת סוף פרשת תזריע בשינוי, (והעירני בני הת' יוסף יצחק שי' שזה הגהת הצ"צ ולא לשון אדה"ז).

(והנה את שיטת הרמב"ם בזה ביארתי באריכות באחד הגליונות דאשתקד, ונדפס אח"כ במנחת יהודה וירושלים, עץ יהודה ענף ג' עייש"ב).

ומבאר זה ב'י' אופנים: "אופן הא' דהר"ש ס"ל דכלל זה "דלא בשמים היא" (ב"מ נ"ט ע"ב) אינו קאי הכא, דהא הכא הקב"ה אמר טהור, משא"כ התם זה הי' בת קול. (א.ה. אין לי ידיעה בחילוקים אלו של הקב"ה אומר לבת קול, ובמופלא ממני לא אדרוש)... וסיבת הדבר, כיון דבטעם הא דאמרינן "לא בשמים היא", כי המהרש"א דהוא משום "הוא כפי מ"ש לא נתנה תורה למלאכי השרת. וע"כ אין להכריע רק העוסק בה", וכו'.

והנה בזוהר בכמה דוכתי מבואר שמתיבתא דרקייע הוא נשמות ולא מלאכים (אף דהריש מתיבתא שם הוא מלאך מטי"ט) וז"ל כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחת כ"י מנ"א תשח"י הנחה בלתי מוגה:

"בזהר ע"פ ויתהלך חנוך את האלקים, רעדט דער זוהר עה"פ דודי ירד לגני לערוגת הבשם ללקוט שושנים, אי"ת שושנים אלא ששונים, ששונים בתורה, און ער זאגט אז דאס גייט אויף די נשמות וואס מען נעמט זיי צו קודם זמנם.

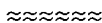
וועגן די נשמות וואס מען נעמט זיי צו קודם זמנם זאגט ער דארטן אין זוהר פרעגט קוב"ה בא מטי"טין, צי זיי געפינען זיך אין זיין מתיבתא, ענטפערט אים מטי"ט, אז זיי באלאנגען גאר אין מתיבתא דקוב"ה, און הגם אז די נשמות זיינען שייך

למתיבתא דקובי"ה, איז דער סדר אין דעם, אז פריער זיינען זיי עולה למתיבתא דמטי"ט, און פון דארטען קומען זיי קיין מתיבתא דקובי"ה.

דער חילוק פון די צוויי מתיבתות איז, אז אין מתיבתא דמטי"ט איז שייך קושיות ופירכות, ווארום מטי"ט איז שרו של עולם, האט ער א שייכות צו וועלט, משא"כ במתיבתא דקובי"ה... דערפאר איז דער סדר העליון איז אז פריער זיינען זיי עולה אין מתיבתא דמטי"ט, און זיי לערנען דארט די תורה וואס זיי האבן געלערנט למטה, כמארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידוי וכו', עייש"ב.

הרי דמתיבתא דרקיע הם נשמות שלמדו תורה למטה ולא מלאכים!

אמנם מה שעדיין צ"ע בכל זאת היא דשיטת מרן בכ"מ היא, שאמירת רבה בר נחמני היא בבחי' בת קול ולא בשמים היא, ופלוגתא דקובי"ה ומתיבתא דרקיע אין זה בכלל מכריע לאיזה צד, ולכאורה פס"ד הר"ש הוא כיון דרבה שהוא יחיד בנגעים הכריע (וכמבואר בלקוטי שיחות ח"י"ב שם שדעת רבה דעת שלישית שמכרעת ולא זכיתי להבין, שהרי לכאורה לשון מאן נוכח הוא כמו שכתוב בראשית (כ"ד, י"ד) אתה הכחתה ופרש"י... ולשון הוכחת בררתי). ועוד חזון למועד.

בטחון בה'

הת' יוסף יצחק רעפסון
ישיבת ליובאוויטש מאנשסתר

בגליון י"ב ע' 20 מביא הת' י.י.א. מחלוקת הלל ושמאי מגמרא ביצה דף ט"ז ע"א שבגמרא שם איתא. "תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר "ברוך ה' יום יום" [פי' שהלל הי' בטוח שבוודאי יזמין לו מנה יפה - בערב שבת].

ומביא התי' המעיר משו"ע אדה"ז שמביא שאף הלל מודה שכדברי ב"ש יותר נכון לעשות אלא שהיה בוטח בה' וכי' .

ומקשה על זה התי' המעיר שצ"ל הא דהלל הי' בוטח בה' אינו מפרש למה לא הי' זריז בכבוד שבת כשמאי ומתרץ שיש מעלה בקנותו בעש"ק שאז ניכר של כבוד שבת הוא קונה ומביא מסי' רס"ב וטוב ללבוש בגדי שבת מיד אחר שרחץ עצמו, לכן טוב לרחוץ סמוך לערב וללבוש בגדי שבת מיד כדי שילבש אתם סמוך לכניסת השבת ויהי' ניכר שבשביל כבוד שבת הוא לובשו.

וקשה לדבריו דבהמהרש"א על אתר איתא וז"ל: "עיקר טעם הענין בזה נראה כמ"ש לעיל זכרוהו מאחר שבאת להשכיחו שבכל יום מששת ימי השבוע יזכור אותו לו על צד היותר טוב ואמר שהלל מדה אחרת היתה בו וכי' כלומר דודאי מדת מעולה וטובה היא אלא שזה מדה אחרת שיותר טובה ומעולה ממנה סותרת אותה דהיינו מדת הבטחון שבטח בהקב"ה שיזמין לו הקב"ה נאה ממנה".

שמזה נראין שאין להקשות למה לא עושה הלל כשמאי כיון שמדת הבטחון דהיינו לא להזמין מיום ראשון מצד הבטחון שודאי יהיה לו מנה יפה קודם השבת הוא סתירה למדת שמאי.

ומש"כ ששיטת הלל שיקנה סמוך לשבת שיהיה ניכר שהוא לכבוד שבת לא ידעתי מאין לו זה דבפשטות אינו נוגע להמחלוקת שבודאי הלל ושמאי מודים שטוב יותר שיקנה מאכלים בע"ש כמש"כ האור זרוע. וזהו מובן ופשוט כדי שיהיה המאכל טרי. ואם היה ברי שיהיה אוכל מזומן בע"ש כולא עלמא לא פליגי שצריך לקנות בע"ש ומחלוקתם הוא "זכור את יום השבת לקדשו" שיזכור במחשבתו ויהיה לבו פונה ביום ראשון לקנין צרכי שבת או "ב"ה יום יום" ענין הבטחון שיהיה לו מנה יפה בע"ש.

וגם קשה לדבריו שאם במדת הלל יש מעלה בכבוד שבת שיקנה בע"ש ולפי"ז לשיטת הלל יש שני הענינים דכבוד שבת וגם בטחון, למה הודה לדברי שמאי.

ראיית פני המקדש

הרב יהודה קעלער
מח"ס מנחת יהודה וירושלים
תושב השכונה

תנן במדות פ"ב מ"ד: "כל הכתלים שהיו שם היו גבוהים, חוץ מכותל מזרחי, שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה ומתכוון ורואה פתחו של היכל בשעת הזיית הדם".

ובפיהמ"ש אחרי אריכות הביאור והציור ובתוך הציור כתוב על הכותל שלמעלה משער השושן "כותל נמוך מעשרים".

וע"ז כותב רבינו: "...ולא אמרנו שהוא נמוך מעשרים אמה אלא על דרך המשל כדי שיהא הנראה משער ההיכל יותר על שתי אמות, ואם ה' גובה הכותל פחות הרי יראה משער ההיכל יותר בלי ספק, וזה דבר פשוט", עכ"ל.

וכתב ע"ז בספר בית המדות עמוד קמ"ה "והנה דברי הרמב"ם לפלא הם בעיני כל רואיהם במה שכתוב ואמרו שהוא נמוך מבי אמה דרך משל כדי שיהא נראה משער ההיכל יותר מבי אמות, ובהגהות רשי"ש איתא וז"ל וטעות סופר הוא וצ"ל נמוך מכ"ד, או מדי ויהי הכוונה על גובה כותל שלמעלה כדי שיהי נראה משער ההיכל יותר מבי אמות וכו"ו".

ובספר עזרת כהנים על מסי' מדות (בני יוסף ע' קי"ב ד"ה אמנם הרמב"ם) כתב "ולכאורה ר"ל כל השער עם כותל על גביו ס"ה ה"י רק פחות מעשרים אמה [א.ה. המחבר לא ראה ציורי הרמב"ם בכת"י אשר כתב "שער שושן וגובהו עשרים אמה" ולמעלה מזה "כותל נמוך מעשרים אמה"] אמנם איני יודע היכן מצא הרמב"ם שאמרו שהוא נמוך מבי אמה, וגם מ"ש כדי שיהא הנראה משער ההיכל יותר מבי אמות, ג"כ איני יודע מה הוא ענין הזה לשיראה דווקא שתי אמות, ולמה לא סגי לן שיראה משהו, ועוד כיון שהוא נמוך מבי אמה, א"כ מעתה יהא הנראה מפתחו של היכל הרבה יותר משתי אמות דכיון שהוא מביט ממעל לו דרך שער עזרת ישראל (משי"ה לא כתבתי גם דרך שער עזרת נשים, כיון דס"ל שלא ה"י שם כותל כלל לע"נ, וכמש"ל במשנה שאח"ז) [א.ה. לא זכיתי להבין כוונתו ובמחכ"ת רבינו כתב בפירוש **שער עז"נ**

נקרא שער התחתון ושער הנקנור שער העליון] וכי עיישי"ב. ולא אעתיק יתר אריכות דבריו כיון שאין כוונתי להיות סותר ע"מ לבנות, אמנם הצד השווה בכל הפירושים שכתב, במחכ"ת לא לקח בחשבון שלשיטת הרמב"ם הרי המזבח מסתיר כל חלל שער ההיכל.

ובצורת הבית (הוצאת תשמ"ז) עמוד י"א, הוכחתי אשר לשיטת רבינו נשאר אמה וטפח למעלה מן המזבח אשר עפ"י יש לומר שהכותל ע"ג השער הי' לכל היותר ד' אמות וה' טפחים, אשר משם הי' רואה פתח ההיכל, ועיין ג"כ במנחת יהודה וירושלים עמ' 115 ודו"ק.

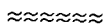
אמנם פירוש זה אינו תואם לא את לשון רבינו ולא את המציאות, דהרי בסוף הביאור בפייהמ"ש כתב רבינו: "ואמרו שהוא מכי אמה דרך משל כדי שיהא הנראה משער ההיכל **יותר משתי אמות** ואם הי' גבהו של כותל פחות יהא נראה מפתח ההיכל יותר בלי ספק וזה ענין פשוט" עכ"ל. והנה מה שפשוט לרבינו נתלבטו בו גדולי ישראל ולא מצאו לזה ביאור מספיק, אמנם דוחק גדול לומר כמו שפרשתי אני שהי' גבהו רק ארבע אמות וחמשה טפחים ולזה יקרא רבינו בלשון סתמי "**נמוך מעשרים אמה**"!

זאת ועוד אחרת, והיא שקו הראיה של האדם אינו בקו הישר אלא מתפשט לכל הצדדים. וראיה פשוטה ומוכחת לזה, שיכול אדם לראות מחלון שבקומה הראשונה גגות הבתים שממולו, ואם יהי' בטווח יותר ארוך יכול לראות ג"כ גגות הבניינים הכי גבוהים (וואלקען - קראצער'ס בלע"ז) ואשר ע"כ אינו צריך להנמיך את את הכותל כ"כ עד לשיעור של ד' אמות וה' טפחים.

[וזוה עכשיו נזכרתי, שלפני שבנו הח"ק של הפרושים חומה גבוה בהר הזתים היו יכולים לראות מחלקת חב"ד את מקום המקדש ממעל לחומת ירושלים המזרחי, אשר יש אומרים שהיא היא כותל הר הבית].

אמנם אם יעלו עד לראש ההר יכול להיות שקו הראי' יהי' כזה אשר בהסתכלות דרך השטח של אמה וטפח שלמעלה מן המזבח לא יראה כלום מפתח ההיכל, ועפ"י יש לפרש ממה שגירסת רבינו במשניות מדות פ"ב הלכה ח' גורס "שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה וכי" ולא **בראש** ההר המשחה, כמו שהוא בדפוס ווילנא.

ואולי יש לפרש דהרמב"ם ס"ל כדעת התוספות ישנים דס"ל דכל הכתלים היו גבוהים כ' אמה מעל השערים, והיינו שהי' כל גובה הכותל מ' אמה, ואם היו מנמיכים הכותל הזה קצת עד שיוכל ממקום עמדו בהר שיהי' לו חוט השערה שיוכל להסתכל מעל המזבח אז יהי' מה שנראה שער ההיכל יותר משתי אמות, מפני שקו הראי', (ואולי צ"ל זוית הראי') מתפשטת למעלה ולמטה כזה הציוור > ועי' מסיים: "ואם הי' גובהו של כותל פחות יהא הנראה מפתח ההיכל יותר בלי ספק וזה ענין פשוט".

אמה טרקסין (גליון)

מצד סיבות טכניות נשמט חלק מההערה בגליון תרי"א והננו מדפיסים את זה עוה"פ בשלימות. (וראה מש"כ מזה בגליון תרי"ב).

הת' אברהם דוד ווייספיש

~ ישיבה גדולה מנשסת אנגלי' ~

בגליון תרי"ט כתב הרב י.ק. ... "יש לנו רק מה שכתבו שכותל ארבעים אמה שעביו רק אמה אחת אינו יכול לעמוד ולפיכך לא יכלו לעשות כותל בין הקודש לקדש הקדשים עביו אמה". אבל זה לא מת' השאלה שכתבתי בגליון תרי"ח שהיו יכולים לכאורה לבנותו ב' אמות בעביו כמו שיהי' לע"ל בבית השלישי, עיי"ש.

וממשיך שם: "ומה זה ענין לשאר כותלי ההיכל שהיו יותר מאמה אחת עבים: ורק כותל א' מצינו שהי' גבוה מאה אמה (ולא הי' מה לסמוך הכתלים כגון גג ורצפת דיוטא שניי) וזהו כותל מזרחי של האולם, ועי' כתוב מפורש במשנה שהיו כלונסות של ארז שלא יבעטו (וזהו למרות שכותל הזה עביו חמש אמות).

לכאורה קשה להבין דהרי כותלי הקודש וק"ק ג"כ מאה אמות גבוה מחמת העלי' שהי' בגובה ארבעים אמות הקודש וק"ק ועם שיעורי הגג והאוטם נמצא שהם מאה אמות מעל כמו כותל המזרחי (כמ"ש במשנה במדות, פ"ד, מ"ו, : "וההיכל מאה על מאה על רום מאה...") ומפרט כל השיעורים). וכל הטעם למה היו כלונסאות בכותל המזרח ולא על ובין כותלי ההיכל הי' שבהיכל הי'

העליי שעליי סמכו הכותלים משא"כ באולם במקום החלל נגד העליי היי הכסלונסות כמוכח בתפא"י על פי"ג, מ"ח, אות ע"ג במדות: "כדי שלא יטו...מדהי גובה חלל האולם הרבה יותר מגובה חלל ההיכל, היינו משום דחללו היי מגיע בגובה גם נגד חלל העליי של ההיכל, ולא היי מעזיבה מפסקת בכל גובה חלל הזה להכי היי צריך שיהיי כלונסאות לתמוך גבהן קי אמה..."

(ולהעיר שכותל ההיכל [שהיו גבוהין קי אמות] היו שש אמות בעביו)... [וזה שממשיך...למה הביא ראיי מתיו"ט"...כי כשלמדתי המשנה אודות כל השיעורים של ההיכל ממזרח למערב (ומצפון לדרום) כי "אמה טרקסין" ומקום הראשון שראיתי למקור שעשו ב' פרוכות היי התיו"ט שמביא מהר"ב].

ובנוגע למעשה הגפן והפרוכת אודות שלוש מאות כהנים שכתבתי בגליון הנ"ל הבאתי המעשה בעיני הגפן וע"ז כתב [מעשה זו בגפן היא שנויי ומשנה היא במדות פי"ג מ"ח:] - לכאורה המשנה הזאת ג"כ בגפן היא שנויי! אלא מעשה הפרוכת הוא בגמי תמיד דף כ"ט: "ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה", ומזה רואים שהיו צריכים בזה לאו דוקא לטבילה - שמשום איזה דבר אחר צריכין ליקח הפרוכת!! - אלא לאחוז בה..

ולא הבנתי מה רצה לתי על השאלה שאולי מהפרוכת תפול הגג שבמשנה פי"ד מ"ו - "אמה כיור ואמתיים בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה" - נמצא שהגג היי חמש אמות עבה ולא אמה אחת... ולתי השאלה שלי צריך לראות מש"כ הרע"ב על המשנה הנ"ל ד"ה "ואמתיים בית דלפה" וז"ל: "ואין לתמוה היאך היתה הקורה התחתונה שהכל נשען עליהם עבוי אמה אחת בלבד והקורות העליונות שאין סובלות משא כל כך היי עביין שתי אמות. לפי שהקורה התחתונה מתוך שהיתה רחבה ביותר בעובי אמה היתה חזקה ובריאה ויכולה לקבל הבנין שעליי אבל הקורות העליונות שלא היו רחבות אלא טפח או פחות צריכות להיות עבות יותר..." וזה מתי השאלה ולכאורה מאן דכר שמי הכפורת פה, ועוד לשום איזה טעם כלל וכלל היו צריכין לפתוח הארון?... בשלמא במשכן אפי"ל כמו הקרשים שעמדו בעצמם ורק משה התחיל להגביהם וזקפו בעצמם וכן י"ל אצל הכפורות שמשה התחיל (-שם ידיו) להגביהו ואחי"כ הגבי בעצמו, אבל אחר שכבר היו מונחים שם כל הענינים - לוחות, מטה אהרן והמן אין סיבה לפותחו כלל...!

ש ו נ ו ת

הערה בתו"א

חיים ברונשטיין תלמיד בישיבה

בתו"א שמות, [נ, א], כ' בא"ד יוהמחשבה נמשכת מן המדות
(היינו ע"פ רוב שהרי אין שום מחשבה אא"כ יש תאוה לדבר זה,
אך לפעמים המחשבה מקבלת מהשכל עצמו כו'.

מפורש כאן שע"פ רוב המח' נמשכת מן המדות ולהלן בשו"ה
"כו"י" כ' שאפ"י הדיבור מקבל לפעמים משכל עצמו וכ"ש בענין
המחשבה, רק לפעמים מקבלת המחשבה ג"כ מהמדות. הרי כ' כאן
שרק לפעמים המח' מקבלת ממדות, ולעיל כתב שכ"ה הסדר הרגיל -
ואבקש מקוראי הגליון לחו"ד בזה.

בקשר ללימוד תו"א שעורר כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה לאחרונה,
לה"ע משיחת ש"פ וישב תשמ"ו (בתחלתה) שהתו"א (והלכו"ת) דכל
שבוע שייך לכל ימי השבוע, וכדוגמת הפרשה שנחלקת לשבעה
חלקים, חלק לכל יום, ובריכים לחיות בכל יום עם החסידישע
פרשה, שעפ"י נמצא לכאוי שכדאי ללמוד בכל יום החסידישע
פרשה, ולא רק בשבת בלבד.

~~~~~

אכילת תפוח בדבש בליל ר"ה (גליון)

הרב י"צ איידלמאן
נחלת הר חב"ד - ארה"ק

בגליון יי תר"ח לפי וישלח כתב הרב ש.ק. בארוכה ע"ד
המובא בספר במנהגים מנהג כ"ק אדמו"ר הרי"ף נ"ע בקשר לברכת
הנהנין על התפוח מתוק בדבש בליל ר"ה. ובין דבריו כותב:

[המנהג לאכול התפוח בדבש קודם נט"י נרשם גם ב"לקוטי
מנהגים" מכ"ק אדמו"ר שליט"א שנדפסו ב"מחזור לשנת תש"ט (ע'

(נ): "אכילת התפוח בליל ראשון והפרי חדש בליל שני - קודם נט"י לסעודה" וכך גם בקונטרס סח (ע' 232) ובקונטרס סט (ע' 25) אך נתקן בהוצאה שבתוך סה"מ תש"י ע' 26) שהופיעו בשלהי שנת תש"ט. כפי מנהגו לאכלו אחר נט"י נתקן בקונטרס פב ע' 18 ובקונטרס צה ע' 22 (ומכאן ואילך למנהגים שבמחזור חב"ד, 'ספר המנהגים' ובכ"מ) ונתבאו ב'אגרות קודש' כ"ק אדמו"ר שליט"א ע' רט-י (ועדיין לא פוענח הציון ששם: קונטרס ש"ש ע' 30)

ע"כ דבריו.

באחד הגליונות דהערות וביאורים אשתקד כתבתי לפענח הציון: קונטרס ש"ש ע' 30 ותוכן דבריי בקיצור: שהכוונה לקונטרס שבת שובה תש"י ע' 30 אחרי ההקדמה נדפס בהוצאה הראשונה תיקון טעות וז"ל: **תיקון טעות**: בלקוטי מנהגים במנהגי ר"ה נשמטו **שתי תיבות**, וצ"ל אכילת התפוח בליל ראשון - **בתחילת הסעודה**, והפרי בליל שני קודם נט"י לסעודה, ע"כ.

אכן לכאורה לא מובן למעיינים שהרי בע' 30 הודפסו המנהגים. וגם לא יעלה על הדעת מה שייך שם תיקון הרי כבר תוקן בקונטרס הקודם. אבל עיי"ש בגליון הנ"ל בארוכה, ושהמנהגים שנדפסו כיום בסה"מ תש"י בקונטרס לר"ה הוא מהדורא מאוחרת מהמנהגים שנדפסו בפעם הראשונה שהם היו זהים להנדפס בקונטרס ח"י אלול תש"ט, ועדיין לא תוקן שם. והפעם הראשונה שתוקן הי' זה בקונטרס שבת שובה תש"י הנ"ל.

ולשלימות הענין יש להוסיף על הנ"ל, סדר השתלשלות הדפסת ומהדורות לקוטי מנהגים לר"ה כו', עד כמה שידי מגעת (הציונים הם כמובן להוצאה ראשונה, אודות ההוצאות המואחרת פירשתי כבר בגליון הנ"ל):

(1) ח"י אלול תש"ט (בה"מ תש"י בסופו).
ר"ה תש"י (סה"מ תש"י בתחלתו)
מחזור תש"ט.

(2) תיקון טעות: ש"ש תש"י (סה"מ תש"י ע' 30).

(3) ר"ה תש"א (סה"מ תש"א בתחלתו).

ר"ה תשי"ב (סה"מ תשי"ט בתחלתו).

4) ח"י אלול תשי"ב (סה"מ קונטרסים ח"ג).
מחזור תשי"ג.

צ

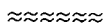
5) תשרי תשי"ד (סה"מ תשי"ד).

6) י"ט כסלו תשי"ד (סה"מ תשי"ד) מילואים.

7) תשרי תשט"ו (מאמרי תשי"ב) מילואים.

8) מחזור תשט"ו.

9) ימים הראשונים דחה"ס תשכ"ד (לקו"ש ברוקלין קופיר, חזר ונדפס באה"ק לחה"ס תשכ"ה) השמטה.

ז' מצות דב"נ

הרב מרדכי מנשה לאופר בית חב"ד רובע י"א - אשדוד

בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א משנת תשמ"ג ובלקוטי שיחות כרך כ"ו פי יתרו (עמ' 140 ואילך) נתבאר הטעם שלא הובא בשו"ע הציווי להשפיע על ב"נ לקיים מצוות שלהן, עי"ש בארוכה.

ולכאורה צריך להבין:

אחד ההבדלים בין גישת תורת החסידות לאלה שלא זכו וכו' היא בהסתכלות על אופן קיום התומ"צ בעוה"ז הגשמי - כגון המבואר בדא"ח לענין שא"א אחר חורבן בית ראשון להמשיך ע"י תקי"ש בשבת אותן המשכות שהמשיכו בביהמ"ק ומטעם זה אין תוקעין במדינה, וכיו"ב בענין העדר התכלת בזה"ז (מבואר בכתהארז"ל ובארוכה במכ"י כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע) שבזה"ז א"א כלל להמשיך המשכות שע"י התכלת, וכן ענין הדלקת נ"ח בפנים - אף בזה"ז שבטלה הסכנה, וכנהה רבות, כאשר נקודת הדברים היא שלמרות שאמנם יש סיבות גשמיית' שמונעות קיום

מצוה זו אחרת, הרי הסיבה האמיתית היא טעם פנימי ו'רוחני' הגורם לביטולן (ראה בארוכה מאמר אדמוה"א הנדפס בסי' מגדל עוז עמי' שצ"ט ואילך), כך שגם בהיבטל הטעם הגשמי, הטעם הרוחני עדיין בתוקפו עומד.

- ולכאוי מאי שנא ענין זה דז"מ בי"נ, שגם לגביו יכולים אכן לומר שטעם רוחני גרם לאי הכללתו בין סעיפי השו"ע (נוסף לטעם היגשמי), וממילא לאי ביצועו במשך כל הדורות עד לקריאת נשיא דורנו?

ואולי י"ל דאה"נ, ובהקדים:

בשנת תשט"ז פנה הרה"ח ר' משה צבי הלוי סגל (ז"ל) לכ"ק אדמו"ר שליט"א ושאל י"ע"ד סברא דפני' לאו"ה בהנוגע לתשובה" (לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א במכ"י הנדפס ביאגרות קודשי' כרך י"ג עמי' שני"ד ואילך) כאשר הצעתו היתה "לעוררם לחזור בתשובה ולקבל עליהם את ז' מצוות בני נח... בקריאה זו צריך לבשר לעולם כי התשובה תביא את גואל העולם המקווה אשר יופיע בשם ה' ותורתו" (לשון הפונה - צוטט בשוה"ג באגרו"ק שם).

כ"ק אדמו"ר שליט"א משיב לו בזלה"ק:

"והנה מבלי להפחית בערך הענין מצד עצמו, הנה כל המתבונן במצב הרוחות בתקופתנו, בטח יבוא לידי המסקנא, שלע"ע אין כל סיכויים שפני' זו תמצא הד אצל אלו שביכולתם לפעול מה בזה, ואלו שיענו להקריאה - בטח אין נזקקים להתעוררות ואין להם השפעה על מהלך הדברים... המצב בעולם הוא באופן כזה, שבעוה"ר, אינו מוכשר לע"ע לתשובה מתוך אהבה ואפילו לא לתשובה מפני היראה, אלא רק לתשובה מפני יראת העונש על אתר, דאפילו עונש לאחר זמן אינו משפיע".

כלומר: בשנת תשט"ז, ואף בשנים שלאחר - מכ"ן עדיין אכן לא הי' דרוש בעולם הענין דז"מ בי"נ באופן שזה יפעול **שינוי בעולם**, ולכן לא נתבעו אז בני"י לעסוק בזה.

[ובזה מיושבת ג"כ התמיהה שלכאוי הרי זהו חיוב על כאו"א? אלא שהמכוון בזה הוא **ענין כללי** "לתקן עולם במלכות ש-ד-י"]

- פרשת וארא - הי' תהא שנת נפלאות בכל - 33

משא"כ כאשר נשיא הדור, נביא שבדורנו, עומד ומכריז "הנה זה עומד אחר כתלנו" והעולם כבר מוכן - ורק נותרו עדיין פכין קטנים כתיקון העולם עיי ז"מ ב"נ, וכיו"ב, ואז הוא הוא המראה לנו באצבעו ואומר זה, שהציווי ברמבי"ם נהי' מעשי ושייך לתקופתנו, וק"ל.

~~~~~

סידור אדה"ז

שמואל ראזען

באגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א חיי"ג ע" פ "נוסח רבינו הזקן... בירר מכמה נוסחאות וע"פ המסופר [בית רבי פ"ד, א' - הערת המו"ל שם] בין זקני החסידים בדורות שעברו... ביררו **מששים** סידורים נוסחאות שונות".

ובאגרות קודש חיי"ט מובא זה בשם הצ"צ, באוואוסט דאס וואס דער צ"צ האט דערציילט אז זיין זיידע... האטער ער אויסגעקליבען... פון זעכציק פארשידענע סידורים".

ולהעיר מלקוטי הגהות לתניא [קה"ת תשל"ד] ע" א' "בדרוש תקעו באברוסק מפרש שמש ידע מבואו שמש צדיקים הגדולים ידע מבואו יודע למה בא לעולם הזה ומה צריך לתקן בעולם, וחשיב שם... ורבינו הזקן... ובסידור שלו שבירר מן ל"ב נוסחאות".

~~~~~

ע"ז איסור לאו

אברהם ווייס

בסה"מ תקס"ט ע" ר"ל מביא "וכמארז"ל שויתר הקב"ה על ע"ז כו' ולא ויתר על ביטול תורה, כי הנה הגם שעבדו ע"ז הי"ז פגם בדבר א' פרטי בלבד כמו שאר ל"ת כשעובר על לאו אחד כמו גזל ועריות וכיוצא, כי בחי' ע"ז שלהם אינה כע"ז באוה"ע עכשיו, אלא הייתה כמו ענין הכישוף וכיוצא שהוא רק להקטיר הקטורת

בעבודות שונות כדי להמשיך ממזלות העליונם השפעות גשמיות וכמ"ש הנשים לירמיי ומאז חדלנו לקטר למלאכת השמים חסרנו כל כו', והוא איסור לאו בלבד אבל לא כפרו בעיקר ח"ו, ע"כ לא הי' החורבן בשביל עון זה בלבד אלא על עון ביטול תורה שנוגע לכללות כל המצות, כי הגם שעברו על לאו דעיז מ"מ הי' מקיימין כל המצות ושומרין כל ל"ת והיו מאמינים בהי' בכל דבר כנראה ומובן בכתובים הרבה... אך עון דביטול תורה נוגע לביטול כל המצות משום דאורי"י מח"ע נפקת" ע"ש. ואבקש את קורא הגליון לפרש הנ"ל.

לזכות

הילדה רבקה יוכבד תח"י לאורך ימים ושנים טובות
נולדה למז"ט ביום השבת קודש פרשת שמות כ"א טבת תשנ"ב

ולזכות

הור"י הרה"ח הרה"יית משפיע בישיבה במאנשעסטר
ר' אליעזר זוג' שרה ובנותיהם שיחיו
איידעלמאן

ולזכות

זקני"י הרה"ח הרה"יית ר' שלום זוג' שיחיו
איידעלמאן
הרה"ח הרה"יית ר' בנימין אליעזר זוג' שיחיו
האקנער
הרה"ח הרה"יית ר' ארי' דוב שיחיו
איידעלמאן

* * *

נדפס ע"י

תלמידיו לשעבר בישיבת מאנשעסטר
הלומדים בישיבת תומכי תמימים אהלי תורה

לזכות

הרב משה אהרן צבי ש"י
וונתו
ארת הצניא רבקה רות תח"י
ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה